

Sprawozdanie

**z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny
w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski
na lata 2016 - 2018**

za 2018 rok

Ostrowiec Świętokrzyski 2019 rok

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na Gminę obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w celu przywrócenia rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Szczególną ochroną i pomocą obejmuje dzieci, które dla harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności potrzebują bezpiecznego środowiska rodzinnego, rodzinnej atmosfery i zrozumienia oraz ochrony przysługujących im praw i wolności.

Pomoc rodzinie przeżywającej trudności w sprawowaniu opieki i wychowaniu określona została w Gminnym Programie Wspierania Rodziny w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2016-2018, przyjętym do realizacji Uchwałą Nr XXXI/37/2016 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 4 kwietnia 2016 r., który z kolei jest narzędziem do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 – 2021, przyjętej do realizacji Uchwałą Nr LVI/71/2014 Rady Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 29 maja 2014 r.

Program skierowany został do rodzin:

- niepełnych,
- wielodzietnych,
- wychowujących dzieci w wieku 0 – 6 lat,
- zmagających się z trudnościami wychowywania dzieci w wieku dojrzewania,
- przeżywających trudności związane ze stanem zdrowia dziecka (np. dzieci chore, niepełnosprawne, nadpobudliwe, z zaburzeniami zachowania),
- w sytuacjach kryzysowych, wynikających z problemów rodziców takich jak: konflikty małżeńskie, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała choroba,
- niepełnoletnich matek,
- w których występują okresowe trudności opiekuńczo – wychowawcze,
- wieloprotymowych, w których występują nasilone trudności opiekuńczo – wychowawcze,
- z ograniczoną władzą rodzicielską lub zagrożonych ograniczeniem lub jej pozbawieniem,
- z dzieckiem w pieczy zastępczej.

Głównym założeniem Programu jest stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin poprzez działania służące rozwojowi rodziny na każdym etapie jej funkcjonowania, w tym:

- wzmocnienia systemu prawidłowego procesu wychowawczego oraz ochrony dzieci przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem,
- poprawie sytuacji dziecka w środowisku szkolnym (wzbogacanie oferty edukacyjnej, wspieranie uczniów wymagających pomocy),
- zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i rodziny poprzez prowadzenie działań profilaktyczno – edukacyjno – wychowawczych,
- zapobieganiu powstawania sytuacji kryzysowych oraz skuteczne reagowanie w sytuacjach już zaistniałych poprzez udzielanie wsparcia.

Celem nadrzędnym Programu jest zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi.

Cele szczegółowe to:

I. Poprawa jakości opieki i wychowywania dzieci przez rodziców biologicznych - zadania:

- 1) objęcie rodzin z dysfunkcją opiekuńczo – wychowawczą konsultacjami i specjalistycznym poradnictwem,
- 2) opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych dla rodzin i dzieci,

- 3) kształtowanie u rodziców właściwych postaw i wzorców rodzicielskich,
- 4) zapewnienie rodzinie pomocy rodzin wspierających,
- 5) zapewnienie rodzinie pomocy w formie opieki asystenta rodziny,
- 6) przygotowanie i edukowanie młodych osób do realizowania funkcji rodzicielskich,
- 7) wczesne wsparcie psychologiczne młodych stażem rodziców i nieletnich rodziców.

II. Zapewnienie szczególnej ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych - zadania:

- 1) Monitoring funkcjonowania rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze,
- 2) zapewnienie pomocy usługowej dla rodzin z dziećmi, w tym opiekuńczych i specjalistycznych,
- 3) wsparcie rodzin zagrożonych przez interdyscyplinarne zespoły specjalistów,
- 4) zapewnienie miejsc w placówkach wsparcia dziennego,
- 5) rozwój placówek wsparcia dziennego i wprowadzenie nowych form pracy placówek wsparcia dziennego – pracy podwórkowej,
- 6) objęcie dzieci indywidualną terapią psychologiczno-pedagogiczną,
- 7) prowadzenie działań interwencyjnych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci,
- 8) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 9) monitorowanie funkcjonowania rodzin i ich członków.

III. Powrót do rodzinnego środowiska dzieci z pieczy zastępczej - zadania:

- 1) motywowanie rodziców do utrzymywania osobistych kontaktów z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej,
- 2) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną,
- 3) organizowanie treningów rodzicielskich,
- 4) motywowanie rodzin do udziału w zajęciach grup wsparcia i grupach samopomocowych,
- 5) przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin przez aktywne formy integracji społeczno – zawodowej,
- 6) wsparcie rodzin biologicznych przez interdyscyplinarne zespoły specjalistów.

IV. Stworzenie warunków podnoszenia kompetencji osób i instytucji działających w obszarze wspierania rodzin - zadania:

- 1) tworzenie możliwości i finansowanie szkoleń dla rodzin wspierających,
- 2) tworzenie możliwości szkoleń asystentów rodziny,
- 3) udział w konferencjach, szkoleniach i spotkaniach warsztatowych z zakresu systemu wspierania rodziny i opieki nad dzieckiem,
- 4) współpraca z Sądem, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele te będą realizowane poprzez różnorodne formy wsparcia:

- asystenta rodziny – usługi dla rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- rodziny wspierające - pomoc rodzinie przy współpracy z asystentem rodziny,
- usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi, w tym usługi specjalistyczne,
- grupy wsparcia i grupy samopomocowe mające na celu wyminę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji,
- pracę socjalną zgodnie z ustawą o pomocy społecznej,
- świadczenia materialne – zgodnie z ustawą o pomocy społecznej,
- terapie i mediacje,

- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka/dzieci – dotyczy rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- placówki wsparcia dziennego dla dzieci, w tym pracę podwórkową realizowaną przez wychowawcę.

Założone rezultaty:

- 1) podniesienie świadomości w zakresie prawidłowego funkcjonowania rodziny,
- 2) wzrost kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin,
- 3) zapobieganie dezintegracji rodzin i umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej,
- 4) wzrost liczby tworzonych rodzin wspierających,
- 5) zapewnienie rodzinom wsparcia poprzez pracę placówek wsparcia dziennego dostosowanych do potrzeb dzieci, młodzieży i środowiska lokalnego,
- 6) wzmocnienie roli opiekuńczej rodziny,
- 7) zwiększenie wiedzy o rodzinach zagrożonych kryzysem i skuteczności udzielanej pomocy poprzez podejmowanie interdyscyplinarnych działań,
- 8) poprawa społecznego funkcjonowania rodzin,
- 9) powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej,
- 10) zacieśnienie współpracy z sądem, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny
w obszarze realizacji zadań wynikających ze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 11) udzielenie rodzinie kompleksowej pomocy poprzez prowadzenie interdyscyplinarnych działań,
- 12) profesjonalizacja pracy asystentów rodziny,
- 13) wzmocnienie kompetencji osób tworzących rodziny wspierające.

Realizacja w 2018 roku Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2016 – 2018.

I. Działania na rzecz rodziny i dzieci realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Diagnoza ostrowieckich rodzin oparta jest na danych własnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, wykorzystanych przy ocenie zasobów pomocy społecznej oraz z systemu POMOST.

Współczesna rodzina boryka się na co dzień z różnymi problemami, takimi jak: niewystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb środki finansowe, bezrobocie, brak własnego mieszkania, niepełnosprawność, długotrwała choroba, uzależnienia, przemoc, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych nad dziećmi i wprowadzeniu gospodarstwa domowego. Takie sytuacje wywołują stres i dezintegrują jej funkcjonowanie. Rodziny przeżywające zróżnicowane trudności w wypełnianiu swych funkcji obejmowane są przez MOPS pomocą w formie świadczeń finansowych, usługowych, rzeczowych, a także pracy socjalnej i poradnictwa. Ponadto rodziny mające problemy z realizowaniem funkcji opiekuńczo – wychowawczych są objęte pomocą asystenta rodziny, rodziną wspierającą, a także przez placówki wsparcia dziennego. Rozwiązywanie istniejących problemów na gruncie rodziny wymaga jednocześnie zaangażowania i współpracy jej członków i instytucji powołanych do świadczenia pomocy.

Wraz ze spadkiem liczby mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego spada również liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Tabela 1. Liczba ludności w Ostrowcu Św. w latach 2016 – 2018, liczba rodzin korzystających z pomocy i udział % tych osób w ogólnej populacji mieszkańców.

L.p.	Stan na 31 grudnia	Liczba ludności ogółem*	Ogólna liczba wszystkich osób i rodz., którym udzielono pomocy i wsparcia z MOPS ogółem*	Liczba rodzin, korzystających z pomocy społecznej**	Liczba osób w rodzinach
1.	2016	70.677	3.647	1.704	3.232
2.	2017	67.536	3.567	1.423	2.349
3.	2018	66.111	3.014	1.080	1.934

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *- oceny zasobów pomocy społecznej, **- dane Działu Realizacji Świadczeń Pomocy Społecznej w latach 2016 – 2018.

Istotnym zagadnieniem są powody ubiegania się mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego o pomoc w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. Z poniższej tabeli wynika, że najczęstszą przyczyną korzystania ze wsparcia jest trudna sytuacja finansowa, niepełnosprawność i problemy zdrowotne. Z roku na rok spada liczba osób korzystających z pomocy MOPS z powodu bezrobocia.

Tabela 2. Powody przyznania pomocy z MOPS w latach 2016 - 2018.

Lp	Wyszczególnienie	2016 r.	2017r.	2018 r.
1.	Ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym:	1.907	1.704	1507
2.	Ubóstwo	1.455	1.353	929
3.	Bezrobocie	1.029	854	446
4.	Niepełnosprawność	995	998	873
5.	Długotrwała lub ciężka choroba	620	579	769
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	485	373	183
7.	Alkoholizm	309	322	288
8.	Narkomania	6	6	6
9.	Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	181	150	80
	wielodzietność	88	73	28
10.	Zdarzenia losowe	2	4	3
11.	Sieroctwo	2	3	0
12.	Przemoc w rodzinie	21	6	6

Źródło: dane Działu Realizacji Świadczeń Pomocy Społecznej w latach 2016 – 2018.

Beneficjenci MOPS w 2018 r. korzystali z następujących form pomocy:

Tabela 3. Udzielone świadczenia w 2018 r.

Lp	Wyszczególnienie	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba osób w rodzinach	Liczba świadczeń
1.	Zasiłek stały	664	805	6673
2.	Zasiłek okresowy	188	342	621
3.	Posiłek, w tym:	544	871	65.011
	dzieci:	262	580	24.058
4.	Zasiłki celowe i w naturze ogółem, w tym:	566	897	783
	Zasiłki celowe specjalne	35	44	47
5.	Poradnictwo	x	1431	x
6.	Interwencja kryzysowa	x	180	x
7.	Praca socjalna	x	2844	x

Źródło: dane Działu Realizacji Świadczeń Pomocy Społecznej w 2018 r.

Najczęstszą formą wsparcia udzielanego przez MOPS w ramach zadań własnych Gminy była praca socjalna, z której skorzystało 2.844 osoby.

1. Pomoc środowiskowa, praca socjalna i asystentura rodzinna.

- Pracownicy socjalni.

Informacje o rodzinach przeżywających trudności opiekuńczo - wychowawcze w pierwszej kolejności trafiają do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a proces wsparcia rozpoczyna wywiad środowiskowy przeprowadzany przez pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania, połączony z analizą sytuacji rodziny w kontekście udzielenia pomocy. Z powyższych czynności wynikają zadania dla pracownika socjalnego, które zmierzają do stworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju dziecka w jego biologicznej rodzinie i zapobieganiu umieszczenia go w pieczy zastępczej.

Ze sprawozdania rocznego Działu Pomocy Środowiskowej za 2018 r. wynika, że w 2018 r. objęto wsparciem 1.080 rodzin (1.934 osób w rodzinach), w tym 82 rodziny wielodzietne, 184 rodziny niepełne.

W Dziale Pomocy Środowiskowej powołany jest **Zespół ds. Rodzin**, który realizuje Program p.n. „System wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej”, który skierowany jest do rodzin wieloprotymowych uzależnionych od alkoholu, narkotyków, uwikłanych w przemoc i niewydolnych wychowawczo. Założenia programu:

- rodziny biorą czynny udział w pracach Zespołu, jako pełnoprawny partner,
- rozwiązywanie lub złagodzenie istniejących problemów,
- skuteczna realizacja ról społecznych przez członka rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i patologii społecznej,
- wzrost skuteczności i efektywności systemu pomocy społecznej, poprzez:
- możliwość uzyskania wieloaspektowej oferty pomocy w przewyciężeniu trudnej sytuacji,
- większy wybór osób pomagających i możliwości otwierania się na różne relacje,
- lepsze rozumienie potrzeb, problemów oraz zasobów pomocnych w przewyciężaniu trudności i poprawie swojej sytuacji,

- uzyskanie wskazówek dotyczących efektywnego rozwiązania problemów,
- większą samodzielność w realizacji potrzeb życiowych dzięki specjalistycznemu wsparciu,
- poczucie większej wartości, wpływu na swoje życie, sprawstwa, postrzegania siebie jako osoby ważnej dla różnych osób, które chcą pomóc.

Zespół ds. Rodzin w roku 2018 obejmował swoim działaniem **146** rodzin z małoletnimi dziećmi, w szczególności z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w tym:

- rodziny objęte pomocą asystenta rodziny – 57,
- rodziny których dzieci znajdują się w pieczy zastępczej – 20,
- rodziny wielodzietne – 42,
- rodziny niepełne – 65,
- rodziny z problemem alkoholowym – 58,
- rodziny z problemami przemocy domowej – 21.

W 2018 r. pracownicy socjalni w/w Zespołu monitorowali funkcjonowanie rodzin poprzez odbycie 601 wizyt w miejscu ich zamieszkania. Działania w tym zakresie miały głównie na celu:

- podniesienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców,
- pomoc w racjonalnym gospodarowaniu budżetem domowym, a w szczególności wydatkowanie świadczenia wychowawczego 500 plus,
- udzielanie wsparcia emocjonalnego w przezwyciężaniu problemów życiowych przez rodzinę.

W wyniku współpracy z rodzinami, osiągnięto następujące efekty:

- a) zmotywowano do zawarcia kontraktu socjalnego – 16 rodzin,*
- b) wyeliminowano przyczyny i skutki przemocy – 17 rodzin,*
- c) podjęło leczenie odwykowe i utrzymuje abstynencję – 13 osób,*
- d) zmotywowano do aktywności zawodowej – 62 osoby, w tym:*
 - podjęło uczestnictwo w Centrum Integracji Społecznej - 10 osób,
 - podjęło szkolenie zawodowe – 20 osób,
 - znalazło zatrudnienie – 32 osoby,
- e) nabyło umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego – 42 rodziny, w tym:*
 - gospodarowania budżetem domowym – 22 rodziny,
 - załatwiania spraw urzędowych – 14 rodzin,
 - dbania o mieszkanie – 35 rodzin,
- f) wzrost kompetencji opiekuńczo- wychowawczych rodziców – 42 rodziny, w tym:*
 - spędzania wolnego czasu z dziećmi – 16 rodzin,
 - dbania o zdrowie i higienę dzieci – 28 rodzin,
 - stałego kontaktu ze szkołą – 30 rodzin,
 - rozwiązywania konfliktów w rodzinie – 14 rodzin,
- g) poprawa warunków mieszkaniowych – 12 rodzin.*

W 2018 r. Zespół ds. rodzin podjął 27 interwencji, podczas których stwierdzono:

- nadużywanie alkoholu i innych środków odurzających przez rodziców, a w konsekwencji nieprawidłowe wypełnianie funkcji rodzicielskich – 1 rodzina,
- bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 4 rodziny,
- brak zaniechań wobec dzieci – 22 rodziny.

W 2018 r. z powodu przemocy domowej wszczęto procedurę „Niebieska Karta” wobec 7 rodzin. Z powodu rażących zaniedbań rodziców w stosunku do dzieci i braku z ich strony współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, skierowano 3 wnioski do Sądu Rodzinnego o podjęcie działań prawnych, z czego w żadnym z przypadków z uwagi na bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia dziecka, nie odebrano dzieci w trybie art 12a ustawy z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

- Asystenci rodzin.

Celem pracy asystenta rodziny jest przede wszystkim stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju dziecka w jego rodzinie biologicznej i zapobieganie umieszczeniu go w pieczy zastępczej oraz umożliwienie jego powrotu do rodziny naturalnej, w przypadku, gdy dziecko przebywa w pieczy zastępczej.

W Zespole ds. Asysty Rodzinnej w roku 2018 pracowało 8 asystentów.

1. Wsparciem asystenta rodziny objęto 57 rodzin z dysfunkcją opiekuńczo – wychowawczą, w których wychowywało się 121 dzieci, w tym:

- rodziny niepełne – 27,
- rodziny wielodzietne – 21,
- rodziny objęte nadzorem kuratora – 33,
- rodziny, wobec których Sąd Rejonowy wydał postanowienie do współpracy z asystentem – 4,
- rodziny biologiczne dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej - 9.

W wyniku współpracy asystentów z rodzinami osiągnięto następujące efekty:

1) *poprawa funkcjonowania rodziny w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego - 20*, w tym:

- nabycie umiejętności gospodarowania budżetem domowym - 8 rodzin,
- umiejętność dbania o mieszkanie, dokonanie drobnych remontów - 12 rodzin,

1) *poprawa sytuacji materialnej poprzez podjęcie zatrudnienia przez członków rodziny - 8 rodzin*,

3) *poprawa kompetencji opiekuńczo – wychowawczych*, w tym:

- nabycie umiejętności wspólnego spędzania czasu wolnego - 16 rodzin,
- nabycie umiejętności dbania o higienę i zdrowie dzieci - 15 rodzin,
- utrzymanie kontaktu z wychowawcą lub pedagogiem szkolnym - 15 rodzin,
- nabycie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą – 10 rodzin,
- umiejętność rozwiązywania konfliktów rodzinnych poprzez konsultacje – 13 rodzin,

5) *poprawa sytuacji zdrowotnej członków rodzin - 19 rodzin*, w tym:

- podjęcie leczenia odwykowego - 8 rodzin,
- utrzymanie abstynencji członków rodzin - 11 rodzin.

2. Pomoc w formie świadczeń rodzinnych i wychowawczych.

Dział Świadczeń Rodzinnych i Wychowawczych w 2018 roku zrealizował na rzecz ostrowieckich rodzin następujące świadczenia:

a) Świadczenia wychowawcze (500+)

- złożono **6.189** wniosków,
- wydano **4.048** decyzji,
- liczba dzieci, na które przyznano świadczenie wyniosła **11.143**,
- wypłacono **63.289** świadczeń.

b) Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego.

Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:

- ✓ urodzenia dziecka,
- ✓ opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- ✓ samotnego wychowywania dziecka,
- ✓ wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- ✓ kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- ✓ rozpoczęcia roku szkolnego,
- ✓ podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.
- ✓ świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy,
- ✓ świadczenie rodzicielskie.

Rok 2018 to:

- **57.222** wypłaconych świadczeń rodzinnych, (w tym: 1.920 świadczeń rodzicielskich),
- **1.318** zasiłków dla opiekuna,
- **9.197** świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- opłacone zostało **2.329** składek emerytalno – rentowych za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne, **1.285** za osoby pobierające zasiłki opiekuńcze, **772** za osoby pobierające zasiłki dla opiekuna.

c) *Składki na ubezpieczenie zdrowotne*

W ramach tego zadania opłacone zostało:

- **1.263** składek na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne,
- **917** za osoby pobierające specjalny zasiłek opiekuńczy,
- **735** za osoby pobierające zasiłek dla opiekuna.

d) *Świadczenie jednorazowe „Za życiem”*

Od stycznia 2018 r. weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin, „Za życiem”, która określa uprawnienia kobiet w ciąży i rodzin do wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej i instrumentów polityki na rzecz rodziny. Wsparcie realizowane jest przez:

1. zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży,
 2. zapewnienie kobietom w ciąży dostępu do diagnostyki prenatalnej,
 3. zapewnienie odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla kobiety w ciąży, porodu i porożu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz sytuacji niepowodzeń położniczych.
- Powyższe wsparcie obejmuje m. in. zapewnienie jednorazowego świadczenia wypłacanego przez MOPS (w wysokości **4000 zł**) z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porożu. W 2018 r. wypłacono 8 świadczeń jednorazowych.

3. Pomoc w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznych.

Dodatek mieszkaniowy oraz energetyczny jest świadczeniem mającym wspomóc rodziny w utrzymaniu lokali mieszkalnych. W 2018 roku wydano 959 decyzji przyznających dodatek mieszkaniowy oraz 48 decyzji odmownych.

Ośrodek przyznał dodatki energetyczne 270 rodzinom.

4. Karta Dużej Rodziny

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi obsługę Karty Dużej Rodziny. W 2018 roku

złożono 90 wniosków o przyznanie Karty Dużej Rodziny, w tym 57 wniosków dotyczyło nowych rodzin. Zostało wydanych 308 kart tradycyjnych i 149 kart elektronicznych.

5. Stypendia i zasilki szkolne

Wydano 219 decyzji przyznających stypendia szkolne na okres od stycznia 2017 r. do czerwca 2018 roku i 4 decyzje przyznające zasiłek szkolny. Na nowy rok szkolny 2018/2019 wydano 183 decyzje przyznające stypendium szkolne oraz 4 przyznające zasiłek szkolny dla ucznia.

6. Dowożenie dzieci niepełnosprawnych do przedszkoli i szkół.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim realizuje zadanie obowiązkowe Gminy polegające na zapewnieniu niepełnosprawnym uczniom, dzieci i młodzieży nieodpłatnego transportu do placówek oświatowych. Usługa transportu była realizowana na podstawie przedstawionego przez rodziców lub opiekunów orzeczenia o niepełnosprawności i orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dziecka. W okresie od stycznia do czerwca 2018 roku dowożone było **32 dzieci** do szkół oraz 8 dzieci niepełnosprawnych do przedszkola. Zawarto 38 umów z rodzicami dzieci niepełnosprawnych na zwrot kosztów dowozu dziecka własnym środkiem transportu.

7. Poradnictwo.

W 2018 roku udzielano porad w zakresie diagnozy problemów, zasobów własnych klientów, możliwości rozwiązywania problemów małżeńskich i opiekuńczo – wychowawczych, w szczególności w sytuacji alkoholizmu, przemocy, konfliktów rówieśniczych i różnego rodzaju traumach.

- Psycholog dziecięcy – 144 osób, 164 porad,
- Psycholog dla dorosłych – 477 osób, 689 porad.

Psycholodzy udzielali również wsparcia pracownikom socjalnym w realizacji zadań ustawowych w pracy z beneficjentami MOPS.

8. Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski.

Do Zespołu Interdyscyplinarnego w 2018 roku wpłynęło 167 „Niebieskich Kart”. Powołano 167 Grup Roboczych, z poprzednich lat przeszło 38 Grup, łącznie 205 Grup Roboczych, które spotkały się 644 razy.

Zespół realizował również Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015 – 2021, w ramach którego starano się podnieść świadomość społeczną mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego na temat zjawiska przemocy i jej skutków na funkcjonowanie rodziny.

II. Działania na rzecz rodziny i dzieci realizowane przez Gminę Ostrowiec Świętokrzyski

1. Realizacja Programu współpracy Gminy Ostrowiec Świętokrzyski z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2016-2018:

- a) prowadzenie 10 świetlic środowiskowych z elementami socjoterapii w placówkach oświatowych dla dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji. W ramach zadania ze wsparcia skorzystało 433 dzieci.
- b) prowadzone były świetlice środowiskowe z elementami socjoterapii poza placówkami oświatowymi.

2. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski na 2018

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GPPiRPA) był realizowany w 2018 r. przy współudziale podmiotów wyłonionych w drodze otwartych konkursów ofert, którym zlecono realizację zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym oraz dzięki dotacjom udzielonym organizacjom pozarządowym. W ramach środków GPPiRPA:

- zwiększono dostępność do pomocy terapeutycznej, sfinansowano dodatkowe grupy dla osób uzależnionych i członków ich rodzin w Ośrodku Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „ESKULAP”,
- zorganizowano zajęcia sportowo – rekreacyjne z elementami socjoterapii dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych mające na celu promowanie trzeźwości i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem norm zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, konstruktywne rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Realizatorem zadania był Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Ostrowcu Świętokrzyskim,
- przekazano Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej środki finansowe na realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- sfinansowano zajęcia profilaktyczne pn. „ODLOTOWO-ZDROWO-KONFORTOWO” dla chętnych uczniów gimnazjów ostrowieckich. Celem zajęć było wspieranie nastolatka w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, ograniczenie czynników ryzyka, które zaburzają prawidłowy rozwój i dezorganizują zdrowy tryb życia oraz wzmocnienie czynników chroniących, które sprzyjają prawidłowemu rozwojowi nastolatka. Efektem zajęć były przygotowane przez uczestników filmiki profilaktyczne z udziałem „Telewizji Ostrowieckiej”, emitowane podczas różnych akcji profilaktycznych organizowanych na terenie naszego miasta. Realizatorem zadania była Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.
- sfinansowano w każdej publicznej szkole podstawowej zadanie pn. „Profilaktyczne ABC z modułem przedsiębiorczości”. W zajęciach wzięło udział łącznie 21 klas ósmych z 8 podstawówek.

Moduł profilaktyczny obejmował:

- ✓ nałogi i zagrożenia z nimi związane – dyskusja w oparciu o filmy edukacyjne dotyczące uzależnień substancyjnych (dopalaczy) i czynnościowych (komputer, Internet, zakłady, gry)
- ✓ definicja i identyfikacja czynników chroniących i czynników ryzyka
- ✓ kompetencje społeczne jako czynnik chroniący

Moduł przedsiębiorczości obejmował:

- ✓ źródła pomysłów na biznes
- ✓ zalety i wady prowadzenia własnej działalności gospodarczej
- ✓ ocena szans planowanej działalności gospodarczej
- ✓ źródła finansowania – środki na start
- ✓ konstruowanie mini biznesplanu

- przeprowadzono kampanię profilaktyczno-edukacyjną skierowaną do dzieci, młodzieży i dorosłych „Bezpiecznie na drodze”, której celem było propagowanie wśród wszystkich uczestników ruchu drogowego dobrych postaw na drodze, edukacja w zakresie trzeźwości za kierownicą oraz podniesienie poziomu świadomości na temat wpływu alkoholu i narkotyków na organizm kierowcy, możliwych skutków jazdy po zażyciu substancji psychoaktywnych oraz zmiana niekorzystnych postaw wobec problemu nietrzeźwości na drogach.

Działania:

- 1) Test wiedzy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym dla uczniów klas IV - VII ostrowieckich szkół podstawowych. Test przygotowany został przez funkcjonariuszy Wydziału Ruchu

Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu i rozpoczął kampanię profilaktyczną dotyczącą zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym. 10-osobowe drużyny z sześciu szkół zmagaly się z 25 pytaniami z zakresu znajomości zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz podstaw pierwszej pomocy.

- 2) Impreza profilaktyczna „Bezpiecznie na drodze” przy współpracy z podmiotami działającymi w obszarze profilaktyki uzależnień . Wydarzenie nakierowane było na zwiększenie świadomości wszystkich uczestników ruchu drogowego, jak istotne jest zachowanie zasad bezpieczeństwa na drodze. Jego celem było również podniesienie poziomu świadomości lokalnego społeczeństwa na temat wpływu alkoholu i narkotyków na organizm kierowcy oraz możliwych skutków jazdy po zażyciu substancji psychoaktywnych. W programie imprezy oprócz zabaw i konkursów dla dzieci z zakresu zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, zorganizowano pokaz ratownictwa drogowego, pierwszej pomocy, instruktaż prawidłowego przewożenia dzieci w fotelikach samochodowych, wybuch poduszki powietrznej. Do dyspozycji ostrowczanie mieli m.in. symulatory zderzania, dachowania, autochodziki dla dzieci. Ostrowiecki Rynek został podzielony na trzy strefy: zabawy, relaksu oraz nauki i profilaktyki. Dla uczestników konkursów i zabaw zostały przewidziane upominki. Podczas imprezy wręczone zostały nagrody dla laureatów testu wiedzy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym.

Referat ds. społecznych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych zarejestrował w 2018 roku **140 nowych spraw związanych z leczeniem odwykowym**. Pracownicy Wydziału udzielali informacji osobom dotkniętym problemem alkoholowym. Prowadzono rozmowy z członkami rodzin, osobami współuzależnionymi oraz osobami występującymi o podjęcie działań związanych z leczeniem odwykowym osób zgłoszonych do GKRPA.

Do zespołu biegłych sądowych psychiatry i psychologa, na wniosek Komisji, skierowano 150 osób w sprawie wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego. Biegli, po dokonaniu badań osób, które zgłosiły się w wyznaczonym terminie stwierdzili, że:

- **47** osób jest uzależnionych od alkoholu,
- **9** osób nadużywa alkoholu,
- **10** osób jest nieuzależnionych.

Nie zgłosiły się na badania w wyznaczonym terminie **84** osoby.

Na wniosek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim skierowano 121 osób, z kompletem wymaganych dokumentów, w sprawie nałożenia obowiązku leczenia odwykowego.

Wydział prowadził również obsługę pracy GKRPA, która w okresie sprawozdawczym odbyła łącznie 70 posiedzeń, w tym 48 posiedzeń z osobami wezwanymi oraz 22 posiedzenia w pełnym składzie. GKRPA prowadziła również działania kontrolne w stosunku do podmiotów realizujących Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zostały przygotowane upoważnienia dla członków GKRPA do przeprowadzenia kontroli 9 świetlic środowiskowych w dniach 20 lipca i 10 sierpnia 2018 r.

Referat był organizatorem szkolenia na temat „Prawne ramy działania organu zezwalającego oraz komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w aspekcie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i jej najnowszych zmian w 2018. Procedura i zasady kontroli przedsiębiorców - krok po kroku” dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w którym wzięło udział 14 osób.

3. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2018 – 2020

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii realizowany był w 2018 r. przy współdziałaniu podmiotów wyłonionych w konkursie ofert, którym zlecono realizację zadań publicznych z zakresu zdrowia publicznego.

W ramach tych zadań zlecono Agencji Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. realizację w okresie marzec - grudzień działania pn. „**Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i członków ich rodzin**”. Punkt oferował bezpłatne wsparcie informacyjne i edukacyjne skierowane do osób zagrożonych, eksperymentujących lub mających problemy z uzależnieniem od substancji psychoaktywnych w tym dopalaczy, a także innych zainteresowanych, którzy stykają się z tymi problemami. W ramach działania oferowano bezpłatne poradnictwo terapeutyczne i psychologiczne.

Wśród działań w zakresie profilaktyki narkotykowej warto wymienić organizację imprezy profilaktycznej „STOP DOPALACZOM” adresowanej do różnych grup docelowych, w szczególności do dzieci, młodzieży i rodziców na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP.

Celem imprezy było:

- rozpowszechnienie wśród mieszkańców Ostrowca Świętokrzyskiego, w szczególności dzieci i młodzieży, informacji o miejscach pomocy i ich ofercie w postaci bezpłatnych konsultacji oraz dystrybucji broszur informacyjnych,
- budowanie lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania patologiom społecznym wśród instytucji, organizacji i stowarzyszeń działających w obszarze profilaktyki uzależnień zaangażowane podmioty to m.in.: Policja, MOPS – Zespół Interdyscyplinarny, Straż Miejska, Sanepid.

W działania edukacyjne zaangażowane zostały znane osoby, artyści i inne autorytety społeczne w celu uzyskania większej skuteczności działań. W programie imprezy uwzględnione zostały występy różnych sekcji MCK w celu włączenia ostrowieckiej młodzieży w działania różnorodnych kół zainteresowań, grup rozwojowych zgodnych z ich predyspozycjami i zainteresowaniami;

Gmina sfinansowała zajęcia profilaktyczne pn. „SIŁOWNIA PROFILAKTYCZA - Debata oksfordzka.” W ramach tego działania odbyły się:

- a) grupowe spotkania edukacyjno - informacyjne wprowadzające do debaty oksfordzkiej. Uczestnikami debaty byli uczniowie ostrowieckich gimnazjów, którzy pełnili wszystkie funkcje związane z przeprowadzeniem debaty na tematy związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom,
- b) zajęcia warsztatowe dotyczące problematyki uzależnień substancyjnych i czynnościowych oraz debaty oksfordzkiej,
- c) dyżury specjalistyczne ze specjalistą profilaktyki uzależnień, prawnika, polonistę/dziennikarza, pracownika telewizji ostrowieckiej, informatyka.

III. Wskaźniki do Programu:

Tabela 8. Wskaźniki realizacji Programu

Lp	Wskaźnik	2018 rok
1.	Osoby objęte poradnictwem specjalistycznym	1431
2.	Rodziny objęte pomocą asystenta rodziny	57
3.	Rodziny objęte wsparciem rodziny wspierającej	1
4.	Podmioty świadczące poradnictwo specjalistyczne dla rodzin (Stowarzyszenie na Rzecz Osób Bezrobotnych, ARL Sp. z o.o., Ośrodek Leczenia Zaburzeń Psychiczych i Uzależnień „Eskulap”, Fundacja „Pomocna Dłoń”, Stowarzyszenie „Bez DNA”, MOPS, PCPR)	7

5.	Rodziny korzystające z pomocy społecznej	1.080
6.	Dzieci korzystające z dożywiania (posiłki w naturze)	272
7.	Asystenci rodzin objęci szkoleniami	5
8.	Dzieci uczęszczające do świetlic środowiskowych	433
9.	Pracownicy socjalni pracujący z rodzinami objęci szkoleniami	34
10.	Pracownicy socjalni i asystenci rodzin objęci superwizją	19
11.	Dzieci objęte wsparciem edukacyjnym	2.521
12.	Dzieci objęte wsparciem w zakresie rozwoju zainteresowań	3.427
13.	Rodziny objęte wsparciem koordynatorów pieczy zastępczej	65
14.	Dzieci powracające do rodziny biologicznej	1
15.	Organizacje pozarządowe prowadzące działalność na rzecz rodziny	5
16.	Młode matki korzystające z pomocy MOPS	1

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim za 2018r.

Wnioski:

- pomoc udzielana rodzinom jest adekwatna do zdiagnozowanych potrzeb, szeroko dostępna, zgodna z obowiązującymi przepisami oraz założeniami niniejszego Programu,
- rodziny mogą liczyć na wsparcie nie tylko instytucji, ale również organizacji pozarządowych,
- funkcjonuje właściwy system monitoringu rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej,
- ostrowieckie rodziny mają możliwość korzystania ze wsparcia specjalistycznego w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego i terapeutycznego,
- szeroki wachlarz wsparcia finansowego pozwala na zaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny /zasiłki, świadczenia, stypendia, dodatki, pomoc w naturze/,
- aby podnieść jakość świadczonych usług socjalnych kadra pomocy społecznej nie tylko podnosiła swoje kwalifikacje zawodowe, ale również poddawana była procesowi superwizji,
- instytucje i organizacje pozarządowe są zaangażowane w wiele przedsięwzięć na rzecz dziecka i rodziny, poprzez akcje informacyjne i imprezy masowe.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem rozwoju i funkcjonowania dziecka, dlatego to ona w pierwszej kolejności ma zapewnić bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne. Aby sprostać tym obowiązkom powinna mieć zapewnioną przede wszystkim stabilność finansową na zabezpieczenie podstawowych potrzeb. Duży potencjał instytucji i organizacji pozarządowych w Gminie Ostrowiec Świętokrzyski, realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny w oparciu o model interdyscyplinarny, gwarantuje wsparcie w wielu obszarach problemowych. Dzięki temu działania ukierunkowane na pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą dotrzeć do możliwie największego grona odbiorców, zwłaszcza tych najbardziej potrzebujących. Wsparcie, jakie otrzymują rodziny jest kompleksowe i obejmuje zarówno pomoc materialną, jak i działania wspierające rodziny w rozwiązywaniu problemów, poprzez poradnictwo specjalistyczne.